

Prílohy:

Vedecká grantová agentúra Ministerstva školstva SR a Slovenskej akadémie vied

ŽIADOSŤ O GRANT - NÁVRH VEDECKÉHO PROJEKTU

Úradné záznamy od roku 2011 ZV	Dátum elektronickej registrácie 30. 4. 2010	Registračné číslo projektu 1/1141/11
-----------------------------------	--	---

Vyplňuje žiadateľ o grant - pokyny sú na konci formulára

Komisia VEGA

časť VEGA/A

Číslo 13	Názov Komisia VEGA pre ekonomické a právne vedy
-------------	--

Názov projektu (uvádzajte maximálne 254 znakov, vrátane medzier)

Trh práce v kontexte špecifik neplatenej práce, meranie jej rozsahu a dopadu na domácnosti, podnikateľskú sféru a ekonomiku

Kľúčové slová (uvedte 3-6 kľúčových slov)

Trh práce, platená práca, neplatená práca, metódy merania neplatenej práce

ANOTÁCIA (PODSTATA) VEDECKÉHO PROJEKTU Anotáciu projektu môže VEGA použiť na publikovanie

Maximálny rozsah je daný predtlačou

Projekt sa zaoberá trhom práce v širších súvislostiach, najmä vzájomným vzťahom platenej a neplatenej práce. Na základe identifikovaných špecifik trhu práce prioritne zo strany ponuky (domácností), rieši otázku vymedzenia neplatenej práce a príčin jej existencie. Porovnáva vybrané metódy merania jej rozsahu a overuje ich použitie v podmienkach ekonomiky Slovenska na výberovom súbore respondentov. Na základe systematizovaných teoretických poznatkov o platenej a neplatenej práci a primárneho výskumu neplatenej práce formuluje argumenty potreby merania rozsahu neplatenej práce v Slovenskej republike. A to jednak z hľadiska jej prínosu k rozvoju ekonomiky, ako aj z hľadiska jej dopadu na domácnosti a podnikateľskú sféru.

Doba riešenia projektu (mesiac/rok)	Od	01	2011	Počet riešiteľov-fyzické osoby (v 1. roku riešenia projektu, vrátane vedúceho projektu)	MŠ SR	13	Počet tech. spolupracovníkov	MŠ SR	0
	Do	12	2012		SAV	0		SAV	0

Požadované finančné prostriedky-GRANT [€]	spolu za celú dobu rieš.		v 1. roku riešenia		v 2. roku riešenia		v 3. roku riešenia		v 4. roku riešenia	
	MŠ SR	SAV	MŠ SR	SAV	MŠ SR	SAV	MŠ SR	SAV	MŠ SR	SAV
Kapitálové výdavky, resp. transfery	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bežné výdavky, resp. transfery	31 449	0	14 966	0	16 483	0	0	0	0	0
Plánovaná riešiteľská kapacita v hodinách	7 250	0	3 625	0	3 625	0	0	0	0	0

Vyžadujú plánované experimenty na zvieratách povolenie Štátnej veterinárnej a potravinovej správy SR

~~XXX~~

nie

Vedúci projektu a jeho zástupcovia - uvádzajte priezvisko, meno, tituly, rezort

VEDÚCI PROJEKTU: Uramová Mária, Prof., Ing. PhD.	Názov pracoviska vedúceho projektu: Ekonomická fakulta UMB	Rezort MŠ SR
ZÁSTUPCA VEDÚCEHO PROJEKTU: 1. Orviská Marta, Doc., Ing. PhD. 2.	Názov pracoviska zástupcu vedúceho projektu: 1. Ekonomická fakulta UMB 2.	Rezort MŠ SR

Údaje uvádzané v tejto žiadosti sú správne

Dátum

Podpis vedúceho projektu

Popis vedeckých cieľov na celú dobu riešenia:

Hlavným cieľom projektu je na základe teoretickej analýzy väzieb medzi platenou a neplatenou prácou a výsledkov empirického výskumu vybranej vzorky respondentov kvantifikovať rozsah neplatenej práce a zhodnotiť dopady neplatennej práce na domácnosti, podnikateľský sektor a ekonomiku SR.

V prvej etape riešenia vymedzíme špecifiká trhu práce v Slovenskej republike v kontexte skúmania ponuky práce zo strany domácností a ich motívov voľby medzi pracovným a voľným časom z pohľadu potreby zosúladenia pracovného a rodinného života, za predpokladu nezastupiteľnej úlohy štátu pri vytváraní stabilného makroekonomického prostredia.

V nadväznosti na prvý čiastkový cieľ zdefinujeme pojmy platená a neplatená práca, pričom sa sústredíme na špecifikáciu neplatennej práce, ktorá je vykonávaná v rámci trhu práce a mimo trhu práce, preskúmame vzájomný vzťah platenej a neplatennej práce z pohľadu ekonómie a iných spoločenských vied.

V druhej etape riešenia zhodnotíme existujúce metódy merania rozsahu neplatennej práce teoreticky rozpracované a používané v zahraničí a navrhujeme vhodné metódy jej merania s ohľadom na špecifiká ekonomiky Slovenska.

Využitím údajov primárneho výskumu budeme zvolenou metódou kvantifikovať veľkosť neplatennej práce v Slovenskej republike a konfrontovať výsledky s teoretickými poznatkami. Následne vymedzíme dopad neplatennej práce na domácnosti, podnikateľský sektor a ekonomiku Slovenskej republiky s ohľadom na možné vplyvy súčasného globálneho vývoja celosvetovej ekonomiky.

Realizačné výstupy a odberateľ výstupu:

Tento typ projektu nevyžaduje okamžitý realizačný výstup v praxi.

Medzinárodná vedecká spolupráca sa opiera o doterajšie spoločné výskumné a publikačné aktivity jednotlivých členov riešiteľského tímu, ktoré boli realizované v podobe spoločných projektov (napr. IVF č. 70044-2004, MVTS 01 404/0220204-12). Zo zahraničných vysokoškolských inštitúcií ide najmä o Obchodně-podnikatelskú fakultu SU v Karvinej, o Szkolę zarzadzania Chorzow SU v Katowiciach a Výskumný ústav Slovákov v Békéšskej Csabe.

Okrem tejto spolupráce predstavuje pre riešiteľský tím cennú bázu vedeckých poznatkov sieť PGV (Pays de groupe Vysegrad) so sídlom v Grenobli (prof. C. Martin), Department of Economics University of Bath (prof. J. Hudson) a Univerzité európske centrum (CEU) Nancy (prof. A. Buzelay), kde majú členovia riešiteľského tímu dlhodobo rozvinuté výskumné kontakty.

Maximálny rozsah je daný predtlačou

časť VEGA/A3

CHARAKTERISTIKA PROJEKTU (s odkazmi na literatúru; rozsah maximálne 5 strán)

- súčasny stav problematiky
- predpokladaný vlastný prínos
- konkrétny návrh postupu na dosiahnutie cieľov projektu, vrátane časového harmonogramu na jednotlivé roky riešenia
- zdôvodnenie zloženia riešiteľského kolektívu
- popis použitých metodických postupov a ich zdôvodnenie

X X X X

časti textu a) - e) oddel'te príslušnými medzititulkami

a) Súčasný stav problematiky:

Industriálna a postindustriálna spoločnosť 21. storočia významne determinuje segmenty a typy práce, ako aj formy podnikania. To ovplyvňuje aj nové výskumy trhu práce, pretrvávajúcu rigiditu trhu práce a úlohu štátu pri riešení danej problematiky. Trh práce je mnohodoménový jav a ako taký je predmetom skúmania a záujmu viacerých vedných disciplín. V rámci heterogenity pohľadov na pracovný trh je preto potrebné skúmať oblasti, ktoré sú prioritované a akceptované v rámci verejného záujmu a predstavujú významnú časť hospodárskej a sociálnej politiky každej národnej ekonomiky.

Pozornosť, ktorá sa venuje trhu práce z pohľadu ekonomickej vedy a teoretickej i praktickej hospodárskej politiky je významná nielen na Slovensku (Farkašová, E., Morvay, K., Páleník, V., Přívarová, M., Rievajová, E., Sopira, B., Staněk, P., Šikula, M., Vincúr, P.), ale aj v zahraničí (Atkinson, A. B., Bauder, H., Borjas, G. J., Davidson, C., Ehrenberg, R. G., Gallie, D., Hart, R. A., Holzner, Ch., Hunčová, M., Kaufman, B. E., Matuzs, W.S., McCall, B., McCall, J., Mitchell, J., Muysken, J., Melster, W., Ochel, W., Sinn, W. H., Sahut, J.M., Smith, R. S., Šimek, M., Werding, M.). Napriek veľkej pozornosti venovanej otázkam ekonomickej podstaty trhu práce, vzťahom ekonomických subjektov, ktoré vystupujú na trhu práce, mzdovým rozdielom, úlohe minimálnej mzdy, či iným aspektom, v úzadí ostáva problém platenej a neplatenej práce, ich vzájomných súvislostí, príčin existencie neplatenej práce a spôsobov jej merania. Argumentov pre skúmanie neplatenej práce je viac, pretože predstavuje významný faktor, ovplyvňujúci nielen sociálnu úroveň a súdržnosť jednotlivcov, rodín či rôznych sociálnych skupín spoločnosti, ale v konečnom dôsledku aj zvyšujúci kvalitu ich života a sociálno-ekonomickú akceptáciu.

Zahraniční experti už viac ako pol storočia diskutujú o otázke neplatenej práce a jej prínosoch pre rozvoj ekonomiky (Anderson, D., Anger, S., Baumann, A., Campbell, I., Blythe, J., Boos, L., Davies, S., Denton, M., Kelliher, C., Pannenberg, M., Shi, H.H., Wang, Y., Zeytinoglu, I.U. a ďalší). Existujú štúdie, ktoré dokazujú, že niektorí jednotlivci sa venujú neplatenej práci z dôvodu väčšej flexibility a je viac pravdepodobné, že budú v práci spokojní (Anderson, D., Kelliher, C., 2010). Autori Wang, Y. a Shi, H.H. (2009) skúmajú neplatenú prácu v softwarovej oblasti v Číne a popisujú 6 hlavných príčin motivácie pracovať bez nároku na mzdu. Anger, S. (2008), analyzuje vzťah medzi nadčasmi a budúcimi úžitkami v podmienkach Nemecka, pričom nachádza pozitívne signalizačné hodnoty pre neplatenú prácu u nemeckých robotníkov. Bell, D. N. F. a Hart, R.A. (1999) v svojej empirickej štúdii založenej na údajoch UK Labour Force Survey skúmajú implikácie neplatenej práce a vzťahy medzi mzdou, vzdelaním a skúsenosťami využitím Mincerovej krivky.

Z diskusií a analýz vyplýva, že v jednotlivých ekonomikách existujú nielen rôzne dôvody existencie neplatenej práce a jej rozsahu, ale aj rôzne metódy merania rozsahu neplatenej práce a následne rôznych dopadov na ekonomiku (domácnosti, podnikateľské subjekty). Metódy merania neplatenej práce domácností sú predmetom analýz vo vedeckých štúdiách autorov Goldschmidt-Clermont, L. (1989) alebo Hundi, M.B. (2003). Ako vyplýva zo štúdie Harvey and Mukhopadhyay (2005), odhad jej hodnoty pre Kanadu bol na úrovni 45 % HDP. Vedecké štúdie podobného charakteru v podmienkach Slovenska nie sú známe.

Skutočnosti, ktoré sú diskutované v odbornej literatúre, nebývajú vždy reálne zohľadňované. Naopak, často sa presadzuje názor, že ak niečo nemožno vyjadriť v peniazoch (napríklad odmenou za prácu – platená práca), táto

CHARAKTERISTIKA PROJEKTU - pokračovanie

činnosť, či jej výsledok nemá ekonomický prínos. Konkrétnym príkladom takéhoto prístupu je kvantifikácia národohospodárskych agregátov. Zákonite potom vznikajú otázky ako vnímať prácu, ktorá je neplatená/neprechádza trhom, ale je vykonávaná? Prečo a v akých formách existuje neplatená práca? Aký je jej rozsah a prínos pre rozvoj ekonomiky?

Klasickým zdrojom informácií o neplatennej práci je štatistické zisťovanie využitia času (z anglického Time Use Survey - TUS). V EÚ sa robí podľa metodiky Eurostatu. V krajinách, v ktorých sú dostupné výsledky TUS sa konštruujú satelitné účty domácností, pri ktorých sa započítava hodnota neplatennej práce. Ako príklad môže slúžiť Veľká Británia. V odbornej literatúre autori vo svojich analýzach neplatennej práce využívajú údaje databáz ako napríklad Swiss Labor Force Survey (Engellandt, A., Riphahn, RT., 2005), German Socio-Economic Panel (Pannenberg, M., 2005 a Anger, S., 2008), UK Labour Force Survey (Bell, DNF, Hart, RA, 1999) alebo z prieskumu Second European Quality of Life Survey (EFILWC, 2009). V projekte predpokladáme využitie aj ďalších zdrojov informácií o neplatennej práci z pilotného výskumu TUS (ŠÚ SR, 2006).

b) Predpokladaný vlastný prínos:

Obohatenie teórie o nové poznatky v oblasti platenej a neplatennej práce, príčin existencie neplatennej práce a jej špecifických prejavov v SR;

Originálna identifikácia vzťahu medzi platenou a neplatenou prácou, vypracovanie a otestovanie nového prístupu merania veľkosti neplatennej práce v podmienkach SR;

Identifikácia dopadov neplatennej práce na ekonomické subjekty v ekonomike Slovenska s ohľadom na celosvetový vývoj;

Interdisciplinárna interpretácia výsledkov výskumu v oblasti trhu práce a neplatennej práce;

Využitie výsledkov výskumu pri rozvoji viacerých disciplín a vedných odborov, najmä v treťom stupni vysokoškolského štúdia, posilnenie medzi katedrovou a medzinárodnou spolupráce v oblasti výskumu a ciele vedenie doktorandov k rozvoju vedeckého bádania v skúmanej oblasti;

Teoretické i praktické obohatenie jednej z priorít fakultného výskumu „Spoločensko-ekonomické súvislosti globalizácie a ich vplyv na európsku ekonomiku a politiku“;

Transfer získaných poznatkov realizovaný riešiteľmi i po ukončení projektu v rámci predpokladaných výskumných mobilít;

Vytvorenie vedeckého fóra a bázy pre ďalší výskum danej problematiky zapojením domácich a zahraničných odborníkov do odbornej diskusie o význame neplatennej práce a jej súvislostiach s európskym (globalizovaným) trhom práce;

Prehĺbenie výskumnej spolupráce s akademickými i neakademickými inštitúciami na národnej i medzinárodnej úrovni s cieľom realizácie kvalitných výstupov, podpory výskumu a jej prepojenosti s praxou;

Príprava monografie a vedeckých štúdií do impaktovaných domácich a zahraničných vedeckých časopisov.

c) Konkrétny návrh postupu na dosiahnutie cieľov projektu, vrátane časového harmonogramu na jednotlivé roky riešenia:

2011 – 1. rok riešenia

Spracovanie a systemizácia teoretických východísk pre vymedzenie špecifik trhu práce s dôrazom na jeho osobitosti v SR z pohľadu ponuky práce domácnosťami; vymedzenie rámcov pre definovanie pojmov platená a neplatená práca a identifikácia kľúčových faktorov vzájomného vzťahu medzi platenou a neplatenou prácou; príprava vedeckých publikácií a ich prezentácia na domácich a zahraničných konferenciách. Uskutočnenie pracovných stretnutí riešiteľov projektu za účasti domácich i zahraničných konzultantov: marec, jún 2011 – precizovanie postupov riešenia a voľba techník spracovania podkladov pre primárny výskum; október, december 2011 – posúdenie priebežných výsledkov výskumu s následnou selekciou metód (po ich teoretickom preskúmaní), zhodnotenie vhodnosti ich použitia v podmienkach SR a precizovanie aktivít na ďalší rok riešenia.

2012 – 2. rok riešenia

Príprava dotazníkov a ich pilotné overenie na náhodnej vzorke respondentov; úprava klasifikačných kritérií výberu vzorky a uskutočnenie reálneho sociologického prieskumu; zhodnotenie výsledkov prieskumu a kvantifikácia rozsahu neplatennej práce v SR; interdisciplinárna interpretácia argumentov potreby sledovania rozsahu neplatennej práce; príprava vedeckých publikácií a prezentácia výsledkov výskumu na domácich a zahraničných konferenciách. Uskutočnenie pracovných stretnutí za účasti domácich i zahraničných expertov: máj 2012, september 2012 – konfrontácia dosiahnutých výsledkov primárneho výskumu s teoretickými poznatkami a formulácia dopadov neplatennej práce na domácnosti, podnikateľský sektor a ekonomiku.

Završením projektu je predpokladaná organizácia medzinárodného vedeckého podujatia ako platformy pre diskusiu expertov univerzitných a mimouniverzitných inštitúcií o mikro a makroekonomických dopadoch

Ak nestačí predloha použite kópiu tejto strany

CHARAKTERISTIKA PROJEKTU - pokračovanie

neplatenj práce a ich politických implikáciách, ktorej výsledky budú súčasťou výstupu plánovanej záverečnej publikácie projektu.

d) Zdôvodnenie zloženia riešiteľského projektu:

Riešiteľský kolektív je vzhľadom na ciele a obsah projektu interdisciplinárny. Z 13 členov riešiteľského tímu sú v prevažnej miere zastúpení vysokoškolskí učitelia, ekonómovia, so zameraním ich vedecko-výskumnej práce do oblastí: makroekonómia, mikroekonómia, trh práce, politika zamestnanosti, sociálno-ekonomické súvislosti nezamestnanosti, vzťah vzdelania a nezamestnanosti (Uramová, M., Hronec, M.); verejná ekonómia, verejné financie, daňová teória a politika, tieňová ekonomika, medzinárodná integrácia (Orviská, M.); makroekonómia, medzinárodná integrácia, svetová ekonomika (Považanová, M.); hospodárska a sociálna politika, sociálna ekonómia, sociálna ekonomika (Korimová, G.); makroekonómia, politika zamestnanosti, verejná ekonómia (Paľa, J., Bilka, P.).

Okrem ekonómov sú v riešiteľskom tíme zastúpení odborníci, ktorí sa profesijne venujú problémom súčasnej filozofie a etiky (Martinkovičová, M.); legislatíve (Hudecová, E., Tuschlová, M.).

Potreba overenia teoretických poznatkov primárnym výskumom, voľbou a použitím štatisticko-matematických metód a relevantnou interpretáciou získaných výsledkov je podporená zastúpením odborníkov z oblasti štatistiky a kvantitatívnych metód (Kaščáková, A., Nedelová, G., Čižmárik, P.).

V tíme sú zahrnutí dvaja denní doktorandi (Bilka, P., Tuschlová, M.), ktorí riešia dizertačné práce súvisiace s témou projektu.

e) Popis použitých metodických postupov a ich zdôvodnenie:

Východiskovým predpokladom pre naplnenie cieľov projektu je spracovanie a systemizácia odbornej literatúry s vymedzením základných teoretických sociálno-ekonomických, historických, legislatívnych, inštitucionálnych a etických súvislostí trhu práce s ohľadom na špecifiká platenej a neplatenj práce. Pri napĺňaní tohto predpokladu riešiteľa využijú vybrané metódy vedeckého bádania najmä vedeckú abstrakciu, historicko-logickú, induktívno-deduktívnu a analyticko-syntetickú metódu.

Pri napĺňaní hlavného cieľa projektu využijeme empirický výskum, ktorý budeme realizovať na vzorke 500 ekonomických subjektov, kde rozlíšime dve základné skupiny: 1. jednotlivci (domácnosti), 2. podnikateľská sféra. Kvantifikujeme rozsah neplatenj práce vybranej vzorky respondentov metódou, ktorú vyberieme na základe preskúmania teoretických a existujúcich praktických prístupov zo zahraničia. K základným metódam kvantifikácie neplatenj práce patria: inputová a outputová metóda.

Vychádzajúc z predpokladov úzkej väzby medzi platenou a neplatenou prácou, vyššou u žien ako u mužov a u vekovo mladších kategórií ako u starších budú v projekte testované hypotézy vzťahujúce sa na charakteristiku subjektu, ktorý vykonáva neplatenú prácu, špecifikáciu sektorov, odvetví a typov zamestnaní, pre ktoré je typická neplatená práca, ako aj na determinanty ovplyvňujúce rozsah neplatenj práce, ako napr. flexibilitu jednotlivcov, mzdy, skúsenosti, vzdelanie s ohľadom na existujúce implikácie (napr. Mincerova krivka), ktoré budú súčasťou modelu analyzovaného využitím štandardných matematicko-štatistických metód a ekonometrických programov (STATA, prípadne EViews) s následnou ekonomickou interpretáciou a implikáciami pre hospodársku politiku a prax.

VYBRANÉ ZDROJE:

ANGER, S. 2008. Overtime work as a signaling device. In : Scottish journal of political economy, Scotland : Longman Group Ltd., etc., 2008. vol. 55, Issue 2. p. 167-189. ISSN: 0036-9292

BORJAS, G.J. 2009. Labor Economics. Publisher : McGraw-Hill Higher Education, 2009. ISBN: 0070172706

CAMPBELL, I. 2002. Puzzles of unpaid overtime. In : Flexible work arrangements: conceptualizations and international experiences. In : European Regional Congress of the International-Industrial-Relations-Association (IIRA). The Hague/London/New York : Kluwer Law International, 2002. p. 25 – 43. ISBN: 90-411-1947-7

CLERMONT, L.G. 1989. Unpaid Work in the Household A Review of Economic Evaluation Methods. International Labour Office, 1989. ISBN: 978-9221030850

Harmonised European time use surveys. 2008 guidelines. Luxembourg : Office for Official Publications of the European Communities, 2009. ISBN 978-92-79-07853-8 dostupna na: <http://ec.europa.eu/eurostat/ramon/statmanuals/files/KS-RA-08-014-EN.pdf>

Ak nestačí predloha použite kópiu tejto strany

CHARAKTERISTIKA PROJEKTU - pokračovanie

HARVEY, A.S., MUKHOPADHYAY, A. K. 2005. "Household Production in Canada: Measuring and Valuing Outputs," in T. V. Hoa (ed.), *Advances in Household Economics, Consumer Behaviour and Economic Policy*, Ashgate, U.K., 70–84, 2005. ISBN 0-7546-4399-9

HUNDI, M.G. 2003. *Economics of Unpaid Work*. West Laffayette : Purdue University Press, 2003. ISBN:978-9051703795

KELLIHER, C., ANDERSON, D. 2010. Doing more with less? Flexible working practices and the intensification of work. In : *Human relations*, London : Sage publications, 2010. vol. 63. Issue SI. p. 83 – 106. ISSN 0018-7267

PANNENBERG, M. 2005. Long-term effects of unpaid overtime evidence for West Germany. . In : *Scottish journal of political economy*, Scotland : Longman Group Ltd., etc., 2005. vol. 52. Issue 2. p. 177-193. ISSN: 0036-9292

PŘÍVAROVÁ, M. 2004. Situácia na trhu práce vo Francúzsku z pohľadu teórie ekonomickej nerovnováhy. In : *Ekonomické rozhľady*, Bratislava : NHU EU. vol. XXXIII., no. 4. s. 414-419. ISSN 0323-262X

RIEVAJOVÁ, E. a kol. 2009. *Trh práce a politika zamestnanosti – monografia*. Bratislava : Ekonóm, 2009. ISBN 978-80-225-2878-8

ŠIMEK, M., BURIANOVÁ, I. a kol. 2005. Metodika zaměstnávání osob znevýhodněných na trhu práce převážně na ekologických činnostech. In : *Hlavní výstup řešení projektu EQUAL „Vytvoření metodiky pro zaměstnávání obtížně zaměstnatelných skupin obyvatelstva, obzvláště se změněnou pracovní schopností, na ekologické činnosti, separaci odpadů“*. Opava : Charita Opava, 2005.

WANG, Y., SHI, H.H. 2009. An Exploratory Study on China's Software Engineers' Unpaid Overtime Working. In : *Sigmis cpr'09: proceedings of the 2009 acm sigmis computer personnel research conference*. Ireland : imerick, 2009. p. 209-214. ISBN: 978-1-60558-427-0

ZEYTIÑOGLU, I.U., DENTON, M., DAVIES, S., BAUMANN, A., BLYTHE, J., BOOS, L. 2006. Retaining nurses in their employing hospitals and in the profession: Effects of job preference, unpaid overtime, importance of earnings and stress. In : *Health policy*, Amsterdam : Elsevier science, 2008. vol. 79. Issue 1. p. 57-72. ISSN: 0168-8510